

Sự khủng hoảng của nền dân chủ xã hội châu Âu đương đại - Thực trạng, nguyên nhân và những chuyển đổi

Hồ Thị Nhâm(*)

Tóm tắt: *Thực tiễn nền dân chủ xã hội (DCXH) hiện nay cho thấy, so với thời kỳ mới hình thành, bức tranh tổng thể đã thay đổi nhiều. Ở thời điểm hiện tại trên toàn châu Âu, DCXH đang trải qua cuộc khủng hoảng nghiêm trọng. Vậy thực trạng và nguyên nhân của cuộc khủng hoảng này, kể từ năm 2008 đến nay là gì? Liệu có sự chuyển đổi nào diễn ra để cứu vãn nền DCXH châu Âu hay không? Trên cơ sở phân tích về DCXH, bài viết lần lượt trả lời các câu hỏi đó.*

Từ khóa: Dân chủ, Dân chủ xã hội, Châu Âu

Abstract: *The current social democracy shows that, compared to the new period, the overall picture has changed a lot. At the present time throughout Europe, social democracy is experiencing a serious crisis. So what is the situation and the cause of this crisis, from 2008 to now? Is there a shift to save European social democracy? This article, based on an analysis of social democracy, will in turn answer those questions.*

Key words: Democracy, Social democracy, Europe

1. Về Dân chủ xã hội

Thuật ngữ “Dân chủ xã hội” hay “Chủ nghĩa xã hội dân chủ” (democratic socialism) trong lịch sử từng là những khái niệm đồng nghĩa, được sử dụng thay thế nhau trong từng giai đoạn cụ thể. Trong những năm 1950, để làm nổi bật bản chất “dân chủ” của nền DCXH, các nhà DCXH đã đảo ngược tên hệ tư tưởng của họ từ “dân chủ xã hội” sang “chủ nghĩa xã hội

dân chủ”. Sau những năm 1990, các đảng DCXH lại một lần nữa đảo ngược tên hệ tư tưởng của họ thành “dân chủ xã hội”. Dân chủ xã hội hay Chủ nghĩa xã hội dân chủ là quan điểm tư tưởng chính trị đa dạng, chủ trương cải tạo CNTB thành CNXH bằng con đường cải cách dân chủ, phủ nhận sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân, cách mạng XHCN và chuyên chính vô sản.

Dân chủ xã hội là lý thuyết đa nguyên. Có nhiều cách giải thích cho sự ra đời của DCXH, tuy nhiên có thể lý giải nguồn gốc DCXH từ “Học thuyết của đạo Cơ đốc về hình ảnh con người và những yêu cầu

(*) ThS., Học viện Chính trị khu vực III; NCS., Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh; Email: mynham1612@gmail.com

đạo đức của con người, các quyền của con người do Cách mạng Pháp tuyên bố, luân lý học và những tư tưởng khai hóa của Kant, triết học biện chứng của Heghen về lịch sử, sự phê phán của Mác đối với chủ nghĩa tư bản, sự phê phán của Bécxtanh đối với chủ nghĩa Mác. Lý thuyết tự phát của Rôda Lúcxămbua và sự phê phán chủ nghĩa bôn-sê-vich, chủ nghĩa xã hội tự do của Sumakho, những phát biểu mới nhất của Ecno Bloc, Hochaime và Adoocnô, Habermas, Lesec Colacopxki, Milovan Gilat và nhiều người khác nữa - tất cả những cái đó có thể nói là những hành động nối tiếp nhau, tác động lẫn nhau để nhận thức chủ nghĩa xã hội dân chủ” (P.N. Phêđôxêép, 1981: 33).

Từ những năm 1990, mô hình DCXH nói chung và mô hình DCXH của các đảng DCXH châu Âu nói riêng đã gặp phải những thách thức chưa từng có. Một trong những biểu hiện của thách thức này là lý thuyết về DCXH đã mất đi sự hấp dẫn ban đầu trước những thay đổi của toàn cầu hóa và cấu trúc xã hội. Bên cạnh đó là các vấn đề về phúc lợi xã hội, thâm hụt ngân sách, lạm phát, doanh nghiệp nhà nước thiếu sức sống; sự phát triển của công nghệ, dẫn đến thay đổi đáng kể trong cơ cấu kinh tế và cơ cấu giai cấp dưới sự xuất hiện của các ngành công nghiệp mới và sự suy giảm của các ngành công nghiệp truyền thống; tham nhũng trong đảng DCXH ngày càng trở nên nghiêm trọng. Trước tình hình đó, Đảng Lao động Anh, Đảng Dân chủ Xã hội Đức tăng cường hợp tác lý thuyết đảng. Tháng 2/1998, Thủ tướng Anh Tony Blair chính thức đề xuất “Con đường thứ ba”, sau đó ra Tuyên bố chung “Châu Âu: Con đường thứ ba - trung dung mới” của Tony Blair và Gerhard Schroeder vào tháng 9/1999. “Con đường thứ ba” vẫn giữ được ngọn cờ

chủ nghĩa xã hội dân chủ, nhưng đưa một số ý tưởng tự do mới vào hệ thống tư tưởng. “Con đường thứ ba” như một triết lý chính trị hay lý thuyết của chủ nghĩa xã hội dân chủ, là một sự tái thiết lớn, nó có liên quan chặt chẽ với sự phát triển và thách thức của phong trào DCXH hiện đại.

Thời gian đầu, “Con đường thứ ba” được thực hiện thuận lợi. Cuối những năm 1990, đảng DCXH lên nắm quyền tại nhiều quốc gia với sự xuất hiện của 13 chính phủ cánh tả ở 15 nước thành viên Liên minh châu Âu (EU), tạo thành cái gọi là “Người châu Âu hồng”. Nhưng điều đó đã không kéo dài, sau năm 2008, trong bối cảnh khủng hoảng tài chính quốc tế, đảng DCXH cánh tả ở nhiều nước đã thất bại trong các cuộc bầu cử, cho thấy sự thất bại của “Con đường thứ ba”.

2. Thực trạng nền dân chủ xã hội châu Âu giai đoạn 2008 đến nay

Ngay từ năm 1983, nhà xã hội học người Đức Ralf Dahrendorf (1929-2009) đã đưa ra nhận định nổi tiếng: “Thế kỷ của nền dân chủ xã hội đã kết thúc; (vi) gần như tất cả các mục tiêu của phong trào đã đạt được”^(*). Trong thế kỷ XXI, đặc biệt là kể từ khi xảy ra cuộc khủng hoảng tài chính năm 2008, với xu hướng giảm tổng thể trong đời sống chính trị, một cuộc khủng hoảng liên quan đến chế độ DCXH đã xảy ra, đặt ra vấn đề về tương lai và toàn bộ lĩnh vực tư tưởng DCXH châu Âu. Thực trạng hiện nay của DCXH châu Âu cho thấy, các tính năng nổi bật của nền DCXH đã phai mờ, tầm nhìn về tương lai của DCXH là chưa rõ ràng và chưa đủ để làm cho người ta tin rằng DCXH có thể và có khả năng mạnh

(*) Nguyên văn: The century of social democracy was over; almost all the goals of the movement had been achieved (Xem: Thomas Meyer, 2017).

mẽ trở lại; DCXH đang trong một cuộc khủng hoảng quốc tế sâu sắc, mặc dù mức độ, phạm vi, tính chất rất khác nhau ở các quốc gia khác nhau. Trên phạm vi châu Âu, DCXH đang phải đối mặt với những thách thức rất lớn: Một mặt nó cần tìm lại bản sắc của chính mình ở cấp độ quốc gia và tính đến sự khác biệt quốc gia; mặt khác nó phải tìm ra cách tiếp cận chung trong các lĩnh vực và các vấn đề chính trị trên phạm vi khu vực. Sự khủng hoảng của DCXH hiện nay bao hàm sự khủng hoảng danh tính, khủng hoảng hợp tác liên đới, khủng hoảng truyền thông và khủng hoảng lãnh đạo.

Sự khủng hoảng thể hiện rõ nhất là ở sự xa lánh của cử tri. Việc không thu hút được cử tri, sự xói mòn của niềm tin, số phiếu ủng hộ sụt giảm sẽ dẫn đến sự tan rã đảng. Kết quả bầu cử ở 15 quốc gia châu Âu những năm gần đây (trên cơ sở dữ liệu của Trung tâm Nghiên cứu Dữ liệu Na Uy và Quỹ Quốc tế về Hệ thống bầu cử) (Xem: <https://www.socialeurope.eu/pauly>) (cho thấy, nền DCXH châu Âu đang chiến đấu vì sự sống còn chính trị của nó: tỷ lệ bỏ phiếu cho DCXH đã giảm ở hầu hết các quốc gia. Một số đảng lao động vốn rất mạnh mẽ trong lịch sử nay gần như đã không còn xuất hiện trong các cuộc bầu cử, trong khi những đảng khác dường như không thể phục hồi sau thất bại. Trong vài năm qua, một số đảng DCXH gần như đã bị tê liệt hoàn toàn (các đảng DCXH tại Hy Lạp, Ireland, Iceland, Hà Lan, Pháp), trong khi những đảng khác đã trải qua những thất bại lớn hơn với tỷ lệ phiếu bầu thấp kỷ lục. Năm 2017, ở Đức, kết quả của Đảng Dân chủ xã hội (SPD) trong cuộc bầu cử liên bang là thấp nhất kể từ khi kết thúc Chiến tranh thế giới thứ Hai (mức 20,5% phiếu bầu). SPD từng là đảng mạnh nhất ở Đức: Gerhard Schroeder từng dẫn đầu Chính

phủ vào năm 1998 với 40% phiếu bầu; năm 2002 là 38,5% phiếu bầu và sau đó bắt đầu đi xuống. Ở Thụy Điển và Phần Lan, kết quả bầu cử của các đảng DCXH cũng dần xấu đi. Ở Ý, Tây Ban Nha và Bồ Đào Nha, các đảng DCXH từng chiếm hơn 40% trong các cuộc bầu cử những năm 2000, thì hiện nay Đảng Xã hội (PSOE) Tây Ban Nha chỉ đạt 22% trong cuộc bầu cử cuối cùng (năm 2017). Đảng PSOE bắt đầu xuống dốc từ năm 2010, mất tới 59 ghế trong Quốc hội và mất luôn quyền lãnh đạo đất nước từ năm 2008-2011. Sau đó, PSOE bị đảng thiên tả Podemos - thế lực chính trị mới nổi lớn thứ ba ở Tây Ban Nha - cạnh tranh quyết liệt, khiến họ không thể trở dậy được và hiện chỉ còn nắm 82 ghế nghị sỹ so với 169 ghế cách đây 9 năm. Ở Pháp, Đảng Xã hội (PS) bước vào cuộc khủng hoảng tồi tệ nhất: Năm 2012, PS trở thành Đảng mạnh nhất, nhưng nay Đảng này đã giảm hơn 20 điểm và chỉ giành được 7% số phiếu bầu. Tại Hy Lạp, sự suy giảm đã diễn ra trong nhiều năm. Sau khi cuộc khủng hoảng nợ bắt đầu, Đảng Pasok cầm quyền đã đánh mất phần lớn số ghế trong quốc hội. Sự suy giảm bắt đầu từ năm 2012, đến năm 2015 thì trầm trọng hơn, và ngày nay Pasok hầu như không đóng vai trò nào cả.

3. Nguyên nhân sự khủng hoảng của dân chủ xã hội châu Âu

Có nhiều nguyên nhân và nhiều cách giải thích cho sự khủng hoảng của DCXH hiện nay. Một số nghiên cứu cho rằng, ngày nay, không ai phản đối các nguyên tắc cơ bản của DCXH vì hầu hết các nguyên tắc này đã đạt được hoặc đã được thông qua và áp dụng trong các chương trình của các đảng chính trị khác, và vì vậy cử tri không nhận thấy sự điển hình hay bản sắc riêng của DCXH. Số khác lại cho rằng, do ảnh hưởng mạnh mẽ của làn sóng tự do mới

trong những năm 1990, bao gồm cả bên cánh tả (“Con đường thứ ba”), và hệ quả của sự thỏa hiệp của các nhà DCXH đã làm lệch lạc các giá trị cơ bản của DCXH. Toàn cầu hóa, hội nhập châu Âu và sự thay đổi xã hội đã làm giảm giá trị của các công cụ chính sách... (xem bảng 1). Những mục tiêu chủ yếu của những người DCXH là duy trì an sinh xã hội ở trình độ cao, để bù đắp cho sự dao động có tính chu kỳ của nền kinh tế và để ngăn chặn sự bất bình đẳng kinh tế. Tuy nhiên, toàn cầu hóa, tác động tiêu cực của hội nhập và thị trường EU là những rào cản đối với ba mục tiêu này.

Theo Thomas Meyer, nguyên nhân của sự khủng hoảng hiện nay của DCXH đến từ *sự tự do hóa mới, toàn cầu hóa, số hóa, sự mất lòng tin vào các đảng phái chính trị và sự gia tăng của chủ nghĩa dân túy cánh hữu*” (Thomas Meyer, 2017). Có thể nói,

rất khó để xác định nguyên nhân gốc rễ của cuộc khủng hoảng hiện nay của DCXH với một khía cạnh cụ thể nào đó. Tuy nhiên, có thể phân ra thành 2 nhóm nguyên nhân như sau:

i) *Nhóm các nguyên nhân khách quan* đến từ các yếu tố kinh tế - xã hội bên ngoài. Đó là sự tác động của toàn cầu hóa, số hóa, khủng hoảng tài chính, hội nhập châu Âu. Trong đó toàn cầu hóa có tác động tiêu cực cho nền dân chủ vì đặt nền dân chủ trước ba thách thức, đó là: *Thứ nhất*, trên bình diện chuẩn tắc, phải giải quyết được vấn đề đổi mới nền dân chủ một cách có hiệu quả trên phạm vi toàn cầu. *Thứ hai*, cần phải phát hiện những mô hình có thể thực hiện được về chính trị và thích hợp với tình hình, để điều tiết quá trình toàn cầu hóa một cách có trách nhiệm. *Thứ ba*, cần phải tổ chức các liên minh chính trị để từng bước thực hiện

Bảng 1: Áp lực của toàn cầu hóa lên các chính sách dân chủ xã hội^(*)

	Thị trường hàng hóa	Các thị trường khu vực	Các thị trường tài chính
<i>Các lĩnh vực chính sách bị ảnh hưởng</i>	Chính sách thuế, chính sách xã hội	Chính sách thuế, chính sách xã hội, chính sách việc làm	Chính sách thuế
<i>Các ảnh hưởng của toàn cầu hóa</i>	Cạnh tranh tăng nhằm chia sẻ thị trường, tăng mở cửa	Cạnh tranh khu vực cho đầu tư, nguồn toàn cầu	Các cơ hội đầu tư khắp thế giới, các chiến lược ẩn mình của các tập đoàn
<i>Giảm sức ép đối với chính sách</i>	Những cắt giảm có tính điều tiết; tự do hóa đối với khu vực lương thấp	Những cắt giảm có tính điều tiết; cắt giảm thuế cho công ty	Cắt giảm thuế cho công ty và thu nhập từ vốn
<i>Mâu thuẫn với các mục tiêu dân chủ xã hội</i>	Luật bảo hộ việc làm chịu sức ép	Không phân phối lại của cải xã hội làm ra	Đối xử công bằng với các loại thu nhập khác nhau bị cản trở
<i>Các chính sách dân chủ xã hội chịu ảnh hưởng</i>	Chính sách trọng cầu mất hiệu lực	Tài chính chung của hàng hóa công bị cản trở	Chi tiêu thâm hụt đất đỏ hơn nhiều, giảm sự chậm trễ đối với hệ thống thuế cao và lũy tiến
<i>Các chính sách dân chủ xã hội còn lại</i>	Các chính sách trọng cung	Các chính sách trọng cung	Sự củng cố về tài chính, thuế bất động sản

(*) Xem: Wolfgang Merkel, Christoph Egle, Aleander Petring, Christian Henkes, 2011: 57.

những mô hình chính trị tốt nhất (Thomas Meyer và Nicole Breyer, 2007: 214).

Sự chuyển đổi nhanh chóng của kinh tế - xã hội toàn cầu hiện nay làm cho thế giới “phẳng” hơn. Sự thay đổi cấu trúc trong các xã hội hậu công nghiệp đã dẫn đến thay đổi cơ cấu hỗ trợ truyền thống cho các đảng DCXH. Đồng thời, toàn cầu hóa và cạnh tranh toàn cầu làm tăng cường sự xói mòn của kiểm soát quyền lực nhà nước, sự xói mòn của tinh đoàn kết xã hội, sự thay đổi trong ý thức xã hội, đặc biệt là sự phổ biến của chủ nghĩa cá nhân, thách thức chủ nghĩa tập thể của nền DCXH.

Bên cạnh toàn cầu hóa, cuộc khủng hoảng kinh tế toàn cầu cũng đã có những hậu quả rất tiêu cực cho nền kinh tế: tình trạng thất nghiệp gia tăng, bất bình đẳng sâu sắc, suy giảm sự gắn kết xã hội và tạo bất ổn xã hội lớn hơn. Khủng hoảng tài chính cũng thúc đẩy sự thay đổi trong tư tưởng của các đảng DCXH. Trên thực tế, các nước DCXH cố gắng thực hiện các chức năng của nó theo hệ thống TBCN, phân bổ lại các thành quả của lao động tư bản, và thực sự làm cho nó hiệu quả hơn trong hoạt động của mình. Mặt khác, ý tưởng là thúc đẩy tăng trưởng và phân phối lại, nhưng không thể thúc đẩy tăng trưởng hoàn toàn. Ngắn hạn có thể sử dụng mô hình mở rộng của Keynes, nhưng vấn đề là, về lâu dài, với mức độ cao của tài chính hóa trong hệ thống CNTB tài chính thì chính sách của Keynes không thể phát huy vai trò của nó. Trước cuộc khủng hoảng kinh tế, màu sắc chính trị và tư tưởng trong DCXH có sự phân hóa và mâu thuẫn. Trên thực tế, DCXH đã có một sự kết hợp với hệ thống TBCN. Vì mục tiêu của Đảng DCXH không phải là thay thế CNTB bằng một hệ thống kinh tế mới, mà chỉ để cải thiện bản chất của nó.

Chủ nghĩa dân túy, vấn đề nhập cư cũng là những nguyên nhân khách quan dẫn đến sự khủng hoảng của nền DCXH châu Âu. Theo đó, chủ nghĩa dân túy đến từ các nguyên nhân như bất bình đẳng gia tăng, nhiều vấn đề kinh tế xã hội chưa được giải quyết tốt, lợi ích chính đáng, hợp pháp của số đông người lao động chưa được quan tâm giải quyết hiệu quả. Chủ nghĩa dân túy - với tính cách là một hiện tượng của nền chính trị thế giới, đã và đang tác động mạnh mẽ đến chính trường, chính trị thế giới nói chung và châu Âu nói riêng. Mặt khác, cuộc khủng hoảng nhập cư cũng là một trong những thách thức lớn nhất tại châu Âu. Thách thức này gia tăng, ngày càng phức tạp, tác động tới nhiều lĩnh vực không chỉ kinh tế - xã hội mà còn làm lung lay các giá trị vốn có. Tất cả những nhân tố trên tạo thành nhóm các nguyên nhân khách quan cho những vấn đề khó khăn, nan giải hiện nay đối với DCXH châu Âu.

ii) Nhóm nguyên nhân chủ quan: Sự suy giảm cơ cấu DCXH là do sự chuyển đổi sâu sắc của các cử tri truyền thống như công nhân cổ xanh, công nhân cổ trắng... Sự thay đổi cấu trúc xã hội của lãnh đạo các đảng DCXH cũng có thể đóng vai trò quan trọng nhất định. Theo thời gian, các tổ chức này ngày càng trở nên chuyên nghiệp hóa, thu hút ngày càng nhiều các nhà lãnh đạo của họ từ tầng lớp trung lưu, với sự gia tăng ít hơn so với các công nhân bình thường. Điều này có nghĩa là ngày càng có ít lãnh đạo của các tổ chức, tầng lớp lao động có nhiều kinh nghiệm trực tiếp về đấu tranh giai cấp ở cấp độ của công ty hay ngành. Ngoài ra, khoảng cách xã hội giữa các nhà lãnh đạo và công nhân bình thường tăng lên, trong khi khoảng cách giữa họ và các tầng lớp người dân khác giảm. Sự thành

công của các đảng DCXH trong việc giành chiến thắng trong cuộc bầu cử và giành được chức vụ phụ thuộc không chỉ vào sự hỗ trợ nhiệt tình của công nhân mà còn phụ thuộc vào việc làm dịu sự phản đối của các nhà tư bản. Mặt khác, một số đảng DCXH có quan hệ khá lỏng lẻo với công đoàn. Hiện tại, cơ sở hợp tác giữa hai bên đang bị lung lay. Nhưng đối với đảng DCXH, để theo đuổi chủ nghĩa thực dụng và mưu cầu tham chính, họ vẫn phải duy trì một liên minh chiến lược với các công đoàn hoặc giai cấp công nhân để có thể giành chiến thắng trong các cuộc bầu cử.

Sự xa lánh của cử tri xuất phát từ yêu cầu khám phá lại bản sắc riêng của DCXH, khôi phục lại các giá trị cơ bản trong hệ giá trị DCXH châu Âu truyền thống, làm sao để hệ tư tưởng DCXH có tính mới mẻ hơn lại có thể liên kết được với những thách thức đương đại, những thách thức về CNTB, toàn cầu hóa, nhu cầu phát triển bền vững và bảo vệ môi trường. Các đảng DCXH có sự thỏa hiệp với tân tự do, dẫn đến sự ủng hộ sụt giảm của cử tri, và từ đó tạo ra các nan giải về bầu cử. Tiêu biểu cho sự thỏa hiệp này là việc Công Đảng Anh giữ biểu ngữ “Con đường thứ ba” và Đảng DCXH Đức trên con đường “Trung dung mới”. Sự kém hiệu quả của bầu cử còn có thể được giải thích bởi lãnh đạo yếu và không được ưa chuộng; thiếu một sự thay thế đáng tin cậy, đặc biệt là về quản lý kinh tế.

Bên cạnh đó, trước cuộc khủng hoảng và môi trường thay đổi, các đảng DCXH đã không có chương trình thay thế và các chính sách hữu hiệu, thiếu công cụ chính sách mới, đó là lý do chính nó lâm vào một cuộc khủng hoảng chính trị. Điều này bao gồm các lỗi lựa chọn chính sách phúc lợi cải cách quốc gia, thiếu thay thế cho các

phương tiện khác của chính sách kinh tế Keynes và thiếu ý tưởng mang tính xây dựng trong việc giải quyết những vấn đề như khủng hoảng EU và vấn đề nhập cư.

4. Chuyển đổi, điều chỉnh của dân chủ xã hội

Từ sau Chiến tranh thế giới thứ Hai, DCXH đã có một số chuyển đổi như:

Một là, sự thay đổi nền tảng quản chúng: sự chuyển đổi từ đảng giai cấp công nhân sang toàn bộ đảng phái và đảng ưu tú.

Hai là, thay đổi chính sách theo chương trình: Xem xét lại hệ tư tưởng và chú ý đến các vấn đề xã hội mới.

Ba là, thay đổi cách tuyên truyền, tổ chức: Sử dụng phương tiện truyền thông để thông tin hóa các tổ chức, chiến dịch của đảng.

Bốn là, chuyển đổi các phương pháp quản trị: mở rộng chính trị, tăng cường sự tham gia của xã hội, thành lập liên minh rộng lớn.

Có thể nói, việc hiện đại hóa hay chuyển đổi của DCXH hiện nay diễn ra ở 4 cấp độ là: 1/ Luận thuyết chính trị, 2/ Giá trị cốt lõi, 3/ Mục tiêu chính sách, 4/ Biện pháp chính sách.

Với những thay đổi sâu sắc về tình hình chính trị quốc tế, nền DCXH đã không ngừng điều chỉnh chính sách lý thuyết và thực tiễn của mình. Thomas Mayer từng khẳng định rằng, nền DCXH không thể chỉ có một mô hình duy nhất dưới các bối cảnh lịch sử và văn hóa khác nhau, các điều kiện chính trị khác nhau và rằng chưa bao giờ có một mô hình duy nhất cho đến ngày nay. Kể từ khi cuộc khủng hoảng tài chính xảy ra, các đảng DCXH đã đẩy mạnh thăm dò và cải cách, các tư tưởng về dân chủ lại càng thay đổi nhiều hơn. Năm 2011, Tổ chức Quốc tế xã hội - Socialist International (SI), một tổ chức trên toàn thế giới của các đảng

có mục tiêu xây dựng Chủ nghĩa xã hội dân chủ, đã thành lập *Nhóm công tác về cải cách* và công bố quá trình cải cách Quốc tế xã hội vào năm 2012, trong đó đặc biệt đáng chú ý là việc hướng tới tăng cường công tác đối phó với toàn cầu hóa, nhấn mạnh nhận thức của nhiều đảng DCXH tham gia vào toàn cầu hóa. Vào tháng 9/2014, đại diện các thành viên của SI đã tổ chức cuộc họp nhằm tập trung vào các vấn đề toàn cầu. Chủ nghĩa khủng bố, đặc biệt đối với “Nhà nước Hồi giáo”, tin rằng đó là một mối đe dọa đối với toàn bộ nền văn minh của con người và kêu gọi cộng đồng quốc tế cùng hợp sức để tìm ra con đường cho hòa bình ở Trung Đông. Cuộc họp này của IS kêu gọi tất cả các nước chú trọng đến quản trị, hòa bình, dân chủ, hợp tác và tư vấn toàn cầu để giải quyết các vấn đề toàn cầu, như biến đổi khí hậu, virus Ebola ở châu Phi và các vấn đề khác. SI cũng đã tổ chức Đại hội quốc tế xã hội XXV tại Cartagena, Colombia ngày 2/4/2017, với chủ đề “Vì một thế giới hòa bình, bình đẳng và đoàn kết” (<http://www.socialistinternational.org/viewArticle.cfm?..>). Tất cả những hành động của SI cho thấy, SI đã định vị lại tính chất, mục tiêu, nhiệm vụ của mình cũng như các đảng DCXH nói chung.

Để giành được vị trí cầm quyền, các đảng DCXH đã phải kêu gọi các cử tri bên ngoài các cử tri lao động truyền thống và bước đầu liên minh với các đảng phi XHCN. Kể từ cuộc khủng hoảng tài chính, các đảng DCXH ở nhiều quốc gia châu Âu đã thực hiện một số điều chỉnh chính sách với các mức độ khác nhau. Tuy nhiên, điều chỉnh này chỉ là để đối phó với áp lực của cuộc bầu cử, và chúng phản ánh sự lùi xa hơn là sự cải cách về phía trước. Một chính sách cải cách chiến lược mới quan trọng hiện nay là tăng cường dân chủ kinh tế (Theo: Thomas

Meyer, 2017)^(*). Danh sách các nhiệm vụ cấp bách là: DCXH phải định nghĩa lại chính trị của họ, xây dựng lại lòng tin. Nhiệm vụ cho nền DCXH châu Âu là phân tích tình hình hiện tại, đọc được các xu hướng chính trị và phát triển một chính trị mới và thuyết phục - một chương trình có khả năng đứng vững và giành chiến thắng trong các cuộc bầu cử, giành lại lá phiếu cử tri.

Đổi mới các giá trị cơ bản. Các giá trị cơ bản về DCXH có vai trò quan trọng trong việc đổi mới chính trị DCXH. Vấn đề là làm sao để các giá trị cơ bản có thể truyền cảm hứng phục hồi DCXH. Một tầm nhìn DCXH mới cũng cần phải có tham vọng, tích cực và hướng về phía trước. Các giá trị cơ bản của DCXH là tự do, bình đẳng và đoàn kết cần phải là điểm khởi đầu và xương sống của một tầm nhìn DCXH mới. Julian Nida-Ruemelin (2012) đã viết về đổi mới Tự do, Bình Đẳng và Đoàn kết như sau:

“Tự do” ở đây được hiểu là tự do về các điều kiện pháp lý, xã hội, kinh tế, văn hóa và chính trị cụ thể cho phép công dân sống cuộc sống tự quyết định;

“Bình đẳng” không chỉ có nghĩa là bình đẳng trước pháp luật, mà còn là điều kiện pháp lý, xã hội, kinh tế, văn hóa và chính trị mang lại cho mọi người cơ hội bình đẳng tham gia và cơ hội bình đẳng trong cuộc sống;

“Đoàn kết” không phải là sự vận động của một nhóm, tầng lớp xã hội hay giai cấp cụ thể, mà là một sự hợp tác và hòa nhập ở cấp quốc gia, châu Âu và toàn cầu được thành lập trên các giá trị phổ quát về tự do bình đẳng cho tất cả mọi người. Bộ ba giá trị này, với Tự do được hiểu là tự do

(*) Nguyên tắc các bên liên quan, quy định hợp tác kinh doanh - lao động trong thương lượng tập thể.

tích cực (tự do làm điều gì đó, không chỉ tự do từ cái gì), Bình đẳng cung cấp cho mọi người cơ hội và cơ hội bình đẳng để đạt được mục tiêu của họ, và Đoàn kết kết nối mọi người với nhau, không chỉ giữa cá nhân mà toàn xã hội, nên là cốt lõi của một tầm nhìn DCXH mới.

Ý tưởng về một *Xã hội tốt* (The good society) cũng đã được đề xướng, phổ biến rộng rãi bởi Henning Meyer^(*). *Xã hội tốt* dựa trên nền dân chủ, cộng đồng và đa nguyên. Theo Henning Meyer, đó là dân chủ bởi vì chỉ sự tham gia tự do của mọi công dân mới có thể đảm bảo tự do và tiến bộ thực sự. *Xã hội tốt* được dựa trên phương pháp tiếp cận cộng đồng bởi vì nó công nhận sự phụ thuộc lẫn nhau và lợi ích chung; và nó là đa nguyên bởi vì nó thu hút sức sống từ sự đa dạng của các thể chế chính trị, hoạt động kinh tế và bản sắc văn hóa. *Dự án Good Society nhằm mục đích khôi phục lại truyền thống DCXH quốc tế và tìm cách xây dựng các liên minh trên toàn cầu*^(**). Một diễn đàn sâu rộng về dự án này đã thu hút rất nhiều nhà nghiên cứu về tương lai của DCXH là *The Good Society Debate*, cũng đã được tổ chức trên trang web của tạp chí *Xã hội châu Âu* với sự phối hợp của Soundings, Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) và Compass (Henning Meyer, Karl-Heinz Spiegel, 2010).

(*) Tổng biên tập của *Social Europe*, nhà nghiên cứu của Nhóm chính sách công tại Trường Kinh tế và Khoa học Chính trị London (LSE) và là thành viên thỉnh giảng tại Trung tâm Nghiên cứu Kinh doanh của Đại học Cambridge; một trong ba tác giả của cuốn sách *The Future of European Social Democracy: Building the Good Society* (Tương lai của nền DCXH châu Âu, xây dựng Xã hội tốt).

(**) Nguyên văn: The Good Society project aims to revitalize the internationalist tradition of social democracy and seeks to build alliances across the globe (Xem: Henning Meyer, 2016).

5. Kết luận

Tóm lại, cho đến nay, vẫn chưa có đường hướng và lộ trình rõ ràng của DCXH. Lịch sử của nền DCXH châu Âu là lịch sử của sự thay đổi không ngừng các phương tiện và mục đích của nó. Có hai lựa chọn được đặt ra hiện nay: Một là trở lại truyền thống, và hai là cải cách triệt để “hiện đại hóa” (Lin Deshan, 2016). Tuy nhiên, hiện tại khó có thể đạt được tiến bộ đáng kể trên cả hai sự lựa chọn này. Từ quan điểm phát triển lâu dài của nền DCXH, cải cách dựa trên một thế giới đã thay đổi được xem là một lối thoát. Tuy nhiên, chúng chủ yếu vẫn ở mức lý thuyết. Từ quan điểm thực tiễn, nhu cầu cấp bách là phải đối phó với một loạt mối quan hệ cân bằng trong quá trình thay đổi, cân bằng các ý kiến khác nhau, cân bằng đảng và các nhu cầu khác nhau của các nhóm lợi ích, cũng như cân bằng với sự thay đổi trong mối quan hệ với chiến lược chính trị truyền thống □

Tài liệu tham khảo

1. Lin Deshan (2016), “Dân chủ xã hội ở ngã tư đường”, Tạp chí *Thế giới đương đại và chủ nghĩa xã hội*, số 3 (Tiếng Trung).
2. Wolfgang Merkel - Christoph Egle. Alexander Petring- Christian Henkes (2011), *Các đảng dân chủ xã hội châu Âu. Cải cách và thách thức*, Nxb. Chính trị - Hành chính, Hà Nội.
3. Henning Meyer, Karl-Heinz Spiegel (2010), “What’s next for European social democracy?”, *Renewal*, Vol. 18 No. 1/2.
4. Henning Meyer (2016), *The Good Society*, <https://thenextsystem.org/the-good-society>.

(xem tiếp trang 48)